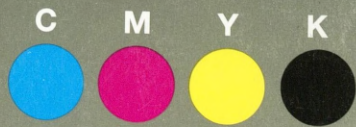

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Do użytku~~
~~Własnego~~
~~Przebiegu~~

Egz. Nr 1

Mjr dypl. Ignacy PŁONKA

PODSTAWOWE PROBLEMY TAKTYKI OGÓLNEJ

Wykład

4 Seminarium - sobota 12.11.86
11.50-14.20
z 205 str. ten, nie seminarium

48093

WARSZAWA

WRZESIEŃ

1987

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Do użytku~~
~~Wojennego~~
~~Wojennego~~

Egz. Nr 1

Mjr dypl. Ignacy PŁONKA

PODSTAWOWE PROBLEMY TAKTYKI OGÓLNEJ

Wykład

4 Seminarium - sobota 12. 6. 86
11.50 - 12.30
zebrać też na seminarium

48093
BIBLIOTEKA GŁÓWNA - INSPEKCJA
Akademii Obrony Narodowej

571

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

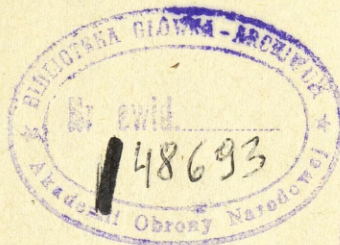
Egz.nr.....1

ZATWIERDZAM

SZEF

KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

płk dypl. Witold WÓJCIK

PODSTAWOWE PROBLEMY TAKTYKI OGÓLNEJ

wykład

Warszawa

Wrzesień

1987 r.

Układ wykładu:

W s t ę p

1. Rola i miejsce taktyki w sztuce wojennej.
2. Przedmiot taktyki.
3. Struktura i podstawowe pojęcia współczesnej taktyki.
4. Zasady walki.
5. Znaczenie i stosowanie zasad walki w działaniach bojowych.
6. Właściwości współczesnej i przyszłej walki /boju/.

Z a k o ń c z e n i e .

Wykaz literatury.

Wykaz pomocy naukowych.

Wstęp

Taktyka była zawsze częścią sztuki wojennej, ulegającą największym zmianom. Pojawienie się nowych poglądów, często kontrowersyjnych, negowanie i odrzucanie dotychczasowych, nieustanne niemal korygowanie założeń doktrynalnych - to stałe cechy taktyki. Tak jest również współcześnie. Mniej wnikliwym obserwatorom, a nawet wielu bezpośrednio uprawiającym taktykę oficerom, wydawać się może, że po niedawnym oddaniu do użytku regulaminu walki, teza ta nie jest w pełni prawdziwa, że regulamin sporne kwestie rozstrzygnął, ustalił, ograniczył pole dyskusji. Byłoby to jednak sąd powierzchowny. W rzeczywistości regulamin walki dał dodatkowy impuls do rozwoju myśli taktycznej, a powszechne studiowanie go wzbudziło zainteresowanie taktyką, poszerzyło krąg osób wnoszących nowe spojrzenie na zawarte w nim problemy, zagadnienia.

Walka jest zjawiskiem złożonym, opiera się na zależnych regułach, zasadach, adekwatnych do danego stanu rozwoju techniki bojowej i sposobów jej wykorzystania. Dlatego też zasadom walki warto poświęcić więcej uwagi, albowiem nie wystarcza już tylko sama znajomość przez dowódców i oficerów sztabu głównych zasad walki, muszą oni również umiejętnie stosować powyższe zasady we wszystkich rodzajach i formach walki.

Spróbujemy zatem prześledzić niektóre zagadnienia współczesnej taktyki, zwracając uwagę na najważniejsze kierunki zmian i przeobrażeń w zasadach i sposobach prowadzenia taktycznych działań bojowych. Przedtem jednak na początku wykładu przypomnijmy problemy natury ogólniejszej, a mianowicie: strukturę taktyki i przedmiot jej badań jakim jest walka.

Literatura:

1. Rola i miejsce taktyki w sztuce wojennej.

W systematyce nauk wojskowych taktyka stanowi, obok strategii i sztuki operacyjnej, jedną z najstarszych i głównych dyscyplin naukowych sztuki wojennej. Jest to najbardziej znana dziedzina wiedzy wojskowej.

Gen. armii Wojciech Jaruzelski określając sztukę wojenną jako dziedzinę profilującą całokształt nauki wojennej stwierdził:
..." Teoria sztuki wojennej, a więc strategia, sztuka operacyjna

i taktyka, stanowi przy tym również niejako uniwersalny język, niezbędną integrującą platformę dla coraz liczniejszych specjalistów różnych działów wiedzy wojskowej ..." ^{1/}.

Właśnie taktyka jest tym głównym działem sztuki wojennej, który integruje cały proces szkolenia bojowego. Teoretyczne i praktyczne zalecenia /zasady/ taktyki wykorzystywane są przez wszystkich żołnierzy - od pojedynczego żołnierza do najwyższego dowództwa /kierownictwa/. Taktykę "uprawia" ponad 95% stanu osobowego wojsk. Oto jeszcze jeden powód przemawiający za nadaniem taktyce wysokiej rangi i podniesienia poziomu "edukacji taktycznej" na wszystkich szczeblach dowodzenia. Chodzi bowiem o to, aby "uniwersalny język" został jak najlepiej opanowany nie tylko przez wszystkich dowódców i oficerów pionu ogólnowojskowego, ale także wszystkich specjalistów i oficerów pozostałych rodzajów wojsk i służb.

Wynikają stąd wysokie wymagania, które stawia się w toku szkolenia dowódców i sztabom szczebla taktycznego. Muszą oni znać wszechstronnie nie tylko teorię taktyki, zasady walki, ale i metodykę szkolenia taktycznego; umieć przygotowywać pododdziały, oddziały i związki taktyczne do prowadzenia aktywnych, zdecydowanych działań bojowych na współczesnym polu walki w warunkach stosowania różnorodnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innych środków rażenia o dużej celności.

Role i miejsce taktyki w sztuce wojennej określa się najczęściej ciężarem walki w rozwiązywaniu zadań bitwy i operacji. Taktyka będąc podporządkowana strategii i sztuce operacyjnej zawsze w sposób istotny wpływa na sposoby prowadzenia działań bojowych w różnej skali, zwłaszcza na ^{Prowadzenie} ~~dot~~ prowadzenie operacji armijnych.

Współzależność taktyki od pozostałych dyscyplin naukowych sztuki wojennej w miarę rozwoju sztuki operacyjnej, nieprzerwanie zmieniała się i doskonaliła. Różne było więc miejsce i rola taktyki w sztuce wojennej w różnych etapach jej rozwoju.

← Współcześnie sztuka operacyjna wyznacza taktyce cele i zadania, określając jej kierunki rozwoju.

Współzależność między strategią i sztuką operacyjną a taktyką nie jest jednostronna, bowiem taktyka również wpływa na rozwój tych

^{1/} W. Jaruzelski, Wielostronna zależność między nauką a obronnością, Żołnierz Wolności z 14.12.1972 r.

dwóch dyscyplin sztuki wojennej. Nie oznacza to, że sztuka operacyjna i strategia ograniczają rozwój taktyki. Nadal siły i środki taktyczne decydują o ostatecznym rozbiściu sił przeciwnika na polu walki i opanowaniu jego terenu.

2. Przedmiot taktyki.

Udzielenie odpowiedzi na najbardziej podstawowe pytanie dotyczące taktyki, a mianowicie: "co to jest taktyka?", nadal sprawia sporo kłopotów. Powszechnie udzielana obecnie odpowiedź, że jest to "teoria i praktyka przygotowania i prowadzenia walki" nie jest bowiem wystarczająco precyzyjna i jasna.

Leksykon wiedzy wojskowej określa termin "taktyka, że jest to część składowa sztuki wojennej obejmująca teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia walki przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne wszystkich rodzajów wojsk i sił zbrojnych.." 2/

Słownik podstawowych terminów wojskowych określa termin "taktyka, że jest częścią składową sztuki wojennej zajmującą się teorią i praktyką prowadzenia walki przez pododdziały różnych rodzajów sił zbrojnych. Obejmuje zasady i sposoby prowadzenia walki, użycia sił i środków, dowodzenia oraz wszechstronnego zabezpieczenia działań w istniejącej sytuacji i warunkach. Służy osiągnięciu celów, jakie jej stawia sztuka operacyjna" 3/.

DEF. Taktyka jest więc dyscypliną naukową wyodrębnioną ze sztuki wojennej przede wszystkim ze względu na przedmiot badań jakim jest walka /bój/ , obejmującą zagadnienia przygotowania i prowadzenia działań bojowych /walki/ siłami ogólnowojskowych związków taktycznych oddziałów i pododdziałów z udziałem innych rodzajów wojsk i służb.

Taktyka jako dyscyplina naukowa spełnia dwojaką funkcję:
- po pierwsze - bada walkę w ogniwie najniższym, wykrywa zatem prawidłowości i formułuje twierdzenia, hipotezy, zasady. Jest to teoretyczny aspekt taktyki;
- po drugie - wypracowuje na tej podstawie reguły praktycznego

2/ Leksykon wiedzy wojskowej, Wydawnictwo MON, Warszawa, 1979 str. 449.

3/ Słownik podstawowych terminów wojskowych, Sztab Gen. WP, Warszawa 1977 r. str. T-3.

postępowania /działania/ w walce, które ujmowane są następnie w treści regulaminów i odpowiednich instrukcji. W praktycznym aspekcie taktyka zajmuje się przygotowaniem, prowadzeniem i zabezpieczeniem walki.

Należałoby przyjąć, że pojęcie taktyka ma obecnie dwa znaczenia: w pierwszym oznacza teorię walki, naukę, jedną z dyscyplin /specjalności/ naukowych w naukach wojskowych, w drugim natomiast - praktykę walki, praktyczną działalność dowódców, sztabów i wojsk związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów podczas wykonywania zadań bojowych.

Przemiany wojenne są tu dwa stopnie - pozycjami i praktycznymi.
Taktyka w sensie dydaktycznym, rozumiana jako przedmiot szkolenia /nauczania/, kojarzy się nam z integracją wszystkich przedmiotów szkolenia bojowego i technicznego wojsk. Tworzy ona w ten sposób określony system szkolenia wojsk i dowództw oraz kształcenia kadr dowódczo-sztabowych w akademiach i wyższych szkołach oficerskich. Z powyższego wynika, że taktyka stanowi nadrzędny, główny przedmiot integrujący i wiążący spójnie pozostałe przedmioty szkolenia /nauczania/ bojowego we wszystkich jednostkach wojskowych - wojsk lądowych i innych rodzajach sił zbrojnych.

Wspomniano, że przedmiotem badań taktyki jest walka, którą na przestrzeni historii wojen ulegała ciągłym przeobrażeniom. Szczególnie głębokie przemiany w charakterze i sposobach prowadzenia walki nastąpiły po wyposażeniu wojsk w broń rakietowo-jądrową, a ostatnio w nową broń konwencjonalną - systemy łączące w sobie funkcje rozpoznania /wykrywania/ i natychmiastowego uderzenia /niszczenia/ w postaci tzw. systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.

We współczesnej walce biorą udział związki taktyczne, oddziały i pododdziały różnych rodzajów wojsk, kierując się w walce ogólnymi i swoistymi specjalistycznymi zasadami walki. Stąd też wynik walki nie może być efektem tylko jednego z nich, zależy od wszystkich rodzajów wojsk i ich wspólnego działania. Zależność ta nadaje walce charakteru "ogólnowojskowego".

Ustanowienie takich współzależności, które łączą wysiłki wszystkich rodzajów wojsk i służb spowodowała w taktyce wyodrębnienie "taktyki ogólnej" jako nadbudowy promieniującej na taktyki wszystkich innych rodzajów wojsk danego rodzaju sił zbrojnych /np. wojsk lądowych/. Taktyka ogólna wojsk lądowych określa dla rodzajów wojsk i służb ogólne zasady, harmonizuje ich działania w walce ogólnowojskowej.

*S. Chmura zapisem na Tabela
współzależności działań wojennych - obrotowa*

3. Struktura i podstawowe pojęcia współczesnej taktyki.

Taktykę współczesną najczęściej dzieli się na taktykę ogólną, taktyki rodzajów sił zbrojnych i taktyki rodzajów wojsk. Rozpatrując jej historyczne kształtowanie się, można przyjąć za pewnik, że początkowo, u zarania sztuki wojennej, istniała tylko jedna - jednolita - taktyka, tak jak i w miarę jednolite były narzędzia walki zbrojnej: pierwsze grupy, formacje zbrojne, pierwsze armie. Była to z pewnością taktyka - jak byśmy powiedzieli - wojsk lądowych. Na pewnym etapie rozwoju historycznego - wraz z pojawieniem się sił morskich - zrodziła się też i ich taktyka. Sytuacja ta istniała do XX wieku, kiedy powstały nowe rodzaje sił zbrojnych: lotnictwo, wojska OPK, strategiczne wojska rakietowe, a obecnie rodzą się też siły powietrzno-kosmiczne. Każdy z tych rodzajów sił zbrojnych ma także swoją taktykę.

O wiele wcześniej zarówno w wojskach lądowych, jak i w siłach morskich następowała specjalizacja, powstały rodzaje wojsk. Na przykład w wojskach lądowych obok piechoty i jazdy pojawiły się: artyleria, wojska inżynieryjne, wojska łączności, wojska pancerne itd. Każdy z tych rodzajów wojsk kierował się w części przynajmniej sobie właściwymi zasadami prowadzenia działań bojowych, miał więc swoją własną taktykę. Tak ukształtowały się taktyki rodzajów wojsk.

Jednocześnie sytuacja taka pociągnęła za sobą coraz większą złożoność zjawiska walki, rodziła coraz bardziej skomplikowane problemy wspólnego działania formacji różnych rodzajów wojsk, prowadzenia walki tzw. broni połączonych, nazywanej obecnie - walką ogólnowojskową. Zrodziło to przesłanki do ukształtowania się nowego działu taktyki

BFF - tj. taktyki ogólnej, zajmującej się walką prowadzoną przez ogólnowojskowe pododdziały, oddziały i związki taktyczne z udziałem sił i środków różnych rodzajów wojsk i sił zbrojnych.

Schmidt, Struktura Taktyki Dalsze specjalizowanie rodzajów wojsk w rodzajach sił zbrojnych doprowadziło do pojawienia się w ostatnich latach taktyk ogólnych w ramach taktyki każdego rodzaju sił zbrojnych. W ten sposób krystalizuje się obecnie między innymi taktyka ogólna wojsk lądowych ^{4/}. Ze względu na strukturę wojsk i pewną ich specyfikę można jeszcze w taktyce wyodrębnić:

^{4/} B.Chocha. Rozważania o taktyce, Warszawa 1982 s.20.

- taktykę pojedynczego żołnierza,
- taktykę pododdziałów,
- taktykę oddziałów i związków taktycznych.

W podobny sposób klasyfikuje się taktykę jako naukę, wyodrębniając w niej szereg specjalności i podspecjalności naukowych. Teoria taktyki, wchodząca w skład nauk wojskowych /lub teorii sztuki wojennej/, dzieli się na teorię taktyki ogólnej i teorie taktyki rodzajów sił zbrojnych, te zaś na teorię taktyki ogólnej danego rodzaju sił zbrojnych i teorie taktyki rodzajów wojsk.

Szczególne miejsce w tym systemie przypada teorii taktyki ogólnej i teorii taktyki ogólnej rodzajów sił zbrojnych. Zajmują się one bowiem najbardziej podstawowymi problemami, badają walkę prowadzoną wspólnym wysiłkiem formacji różnych rodzajów wojsk, uogólniają zagadnienia specyficzne dla danego rodzaju wojsk ^{5/}.

Z przedstawionych rozważań wynika, że teoria taktyki każdego z rodzajów sił zbrojnych, a w nich każdego rodzaju wojsk i służb, stanowi swoisty zbiór zasad, reguł i uogólnień doświadczeń, podbudowanymi niezbędnymi uzasadnieniami, a także wiedzą zaczerpniętą z szeregu innych nauk. Ten swoisty zbiór teorii poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk i służb w formie zasad, reguł i uogólnień oraz norm znajduje odbicie w treści regulaminów walki i instrukcjach poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk oraz w innych dokumentach normatywnych.

Sporo dyskusji wywołują - jak w każdej szybko rozwijającej się teorii naukowej - niektóre pojęcia odnoszące się do teorii taktyki. Zatrzymajmy się tylko na tych najbardziej podstawowych, aby przedstawić ich treść znaczeniową i interpretację obecnie przyjmowanego sposobu rozumienia.

Najogólniejszym oczywiście w sztuce wojennej jest pojęcie wojny. Nie wnikając w jej polityczne, społeczne, socjologiczne itp. aspekty z punktu widzenia prakseologicznego traktujemy jako zbiór działań różnych sił i środków, skierowanych na osiągnięcie wytyczonego celu.

Działania te nazywamy działaniami wojennymi. Działania wojenne można prowadzić w formie: operacji, bitew, działań bojowych /systematycznych działań bojowych/, walk i uderzeń ^{6/}. Działania wojenne to innymi słowy

^{5/} A. Madejski. Nauka wojenna, Warszawa 1981 s.158.

^{6/} Regulamin walki wojsk lądowych SZ PRL cz.I.MON. Warszawa str.9-12

wszelkie działania sił zbrojnych prowadzone w czasie wojny. W zależności od skali i charakteru można tu wyróżnić kompanie, operacje, bitwy, działania bojowe, walki lub boje. W taktyce podstawowymi są pojęcia działań bojowych i walki /boju/.

Działania bojowe stanowią formę operacyjnego użycia związków operacyjnych i taktycznych różnych rodzajów sił zbrojnych w ramach operacji związków wyższego szczebla lub między ich operacjami dla realizacji kolejno wynikających kilku zadań operacyjno-taktycznych lub taktycznych. Odmianą działań bojowych wojsk lotniczych i marynarki wojennej są systematyczne działania bojowe ^{6/}. Pojęcie "działania bojowe" ma obecnie trzy znaczenia, w pierwszym, najogólniejszym, szerokim znaczeniu działania bojowe to tyle co wszelkie niezależnie od skali i rodzaju - działania wojsk na polu walki. Jest ono odpowiednikiem wcześniej wspomnianego pojęcia "działania wojenne". W drugim, wąskim znaczeniu, które dotychczas było najczęściej używane i było znaczeniem podstawowym, pojęcie "działania bojowe" oznaczało działania wojsk w skali taktycznej. Obecny regulamin walki wojsk lądowych wprowadził jeszcze jedno, pośrednie znaczenie tego terminu, a mianowicie znaczenie odnoszące się również do skali operacyjnej. Dlatego obecnie, gdy posługujemy się pojęciem "działania bojowe", powinniśmy uświadomić sobie, czy używamy go w znaczeniu: ogólnym, operacyjnym czy taktycznym. Mówiąc o działaniach bojowych w znaczeniu taktycznym często dla podkreślenia znaczenia używamy skonkretyzowanego terminu taktyczne działania bojowe. Oznacza on wszelkie działania na polu walki pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych.

Walka jest zasadniczą formą działań taktycznych wojsk lądowych, lotnictwa, marynarki wojennej. Stanowi ona zorganizowane starcie zbrojne związków taktycznych, oddziałów, pododdziałów, obejmujące uzgodnione co do celu, miejsca i czasu uderzenia, ogień i manewr wykonywane dla zniszczenia /rozbicia/ nieprzyjaciela oraz realizacji innych zadań taktycznych w określonym rejonie w ciągu krótkiego czasu. Walka jest jedynym sposobem osiągnięcia zwycięstwa. ^{6/}

Zniszczenie nieprzyjaciela i zwycięstwo w walce osiąga się przez umiejętne łączenie uderzenia wszystkich rodzajów broni, w tym również jądrowej, ze zdecydowanymi uderzeniami wojsk i ich elastycznym manewrem. Walka może być lądowa, powietrzna, przeciwpowietrzna, morska. Za podstawowe z kolei rodzaje walki uważa się natarcie i obronę, można niekiedy zaliczyć do nich także rajd i wycofanie. Kryterium podziału walki na rodzaje stanowią głównie jej cel i sposób działania wojsk.

Uderzenie jest częścią składową walki, stanowi połączenie ognia i ruchu. Polega ono na jednoczesnym lub kolejnym rozbiciu /razeniu/ zgrupowań wojsk i obiektów nieprzyjaciela. W zależności od rodzaju użytych sił i środków uderzenia mogą być wykonywane przez wojska oraz środki rażenia /jądrowe, ogniowe/. Ze względu na sposób wykonania uderzenia jądrowe i ogniowe mogą być zmasowane, ześrodkowane, grupowe i pojedyncze ^{6/}.

Ogień stanowi jeden z podstawowych środków niszczenia nieprzyjaciela w walce na lądzie, morzu i w powietrzu. Skuteczność ognia uwarunkowana jest wiarygodnym ustaleniem położenia obiektów /celów/ oraz właściwym doбором środków rażenia. Zapewnia się ją przez jego zmasowanie, wykonywanie z zaskoczenia, celność i umiejętne nim kierowanie ^{6/}.

Manewr jest to zorganizowane przesunięcie wojsk /sił/ w toku walki na nowy kierunek /rubież, rejon/, mające na celu zajęcie dogodnego położenia w stosunku do nieprzyjaciela i utworzenia odpowiedniego ugrupowania sił i środków ^{6/}. Można również powiedzieć, że manewr jest symbiozą ruchu i ognia.

Przedstawione zostały najbardziej podstawowe pojęcia współczesnej taktyki, pojęć wszystkich jest nie sposób przedstawić w krótkim wykładzie dlatego też, aby uzupełnić wiedzę z tego zakresu odsyłam do literatury fachowej.

4. Zasady walki.

Jednym z głównych zadań każdej nauki jest wykrywanie i opisywanie obiektywnych praw rządzących badanym wycinkiem rzeczywistości, a w naukach prakseologicznych ponadto - formułowanie na tej podstawie wskazówek i zaleceń dotyczących praktycznego działania. Nauki wojskowe mają znaczny dorobek w formułowaniu zasad praktycznego działania, nazywanych zasadami sztuki wojennej, zasadami walki.

Zasady walki stanowią obiektywną podstawę racjonalnej i twórczej działalności dowódców i oficerów sztabu oraz działania wojsk. Umiejętne stosowanie, przestrzeganie zasad walki zwiększa szansę odniesienia zwycięstwa nad przeciwnikiem przy jak najmniejszych stratach własnych. *Jest podstawą formowania się koncepcji walki*

2 brzość, upi, zdolność, sposób, walki, a zdolność walki.
Wnikliwa analiza historii wojen prowadzi do wniosków, że w różnych okresach historycznych liczba i treść zasad walki zmieniała się. Niektóre zasady walki, zwłaszcza niektóre rodzaje zabezpieczenia działań bojowych stawały się niejako treścią walki, np. do niedawna obowiązywała powszechnie tzw. "obrona przeciwpancerna" jako element zasady zabezpieczenia działań bojowych. Dziś we wszystkich armiach świata stanowi treść walki, jest niejako "kością" obrony, traktowana jako normalna działalność przeciwpancerna /bojowa/ w każdym rodzaju walki.

Świadczy to o zmienności zasad walki, o tym, że ich treść ulega ciągłemu przewartościowaniu stosownie do warunków w jakich one obowiązują. Zależą one głównie od warunków pola walki i od rodzaju środków walki. Również i obecnie obowiązujące zasady walki będą ulegać zmianie, będą przyjmować nową treść lub powstawać zupełnie nowe. Należy przypuszczać, że wraz z rozwojem techniki laserowej, broni kosmicznych, powstaną inne środki walki co wymagać będzie wprowadzenia nowego rodzaju /elementu/ zabezpieczenia bojowego np. "obrony przed systemami laserowymi i kosmicznymi". Podobnie było z walką radiotechniczną po wprowadzeniu do wojsk środków walki radioelektronicznej.

Przewidywanie zmian niektórych zasad walki o dużym prawdopodobieństwie sprawdzenia się na przyszłym polu walki jest niezwykle trudne, ale konieczne, zważywszy, że trzeba szkolić wojska w czasie pokoju do działań na przyszłym, perspektywicznym polu walki.

Po tym krótkim rysie rozwoju zasad walki i uświadomieniu ciągłych zmian, jakie będzie przynosił rozwój techniki, należy bardzo wnikliwie zrozumieć obecnie istniejące zasady walki zawarte w regulaminie walki wojsk lądowych.

Do podstawowych zasad walki należą:

- cel walki,
- zdolność bojowa wojsk,
- aktywność i ciągłość działań
- zaskoczenie,
- współdziałanie,
- ześrodkowanie sił i środków oraz skupienie wysiłków dla wykonania zadań głównych w decydującym miejscu i czasie

- manewr,
- uwzględnianie i wykorzystywanie czynnika moralno-politycznego i psychologicznego w interesie wykonania postawionego zadania,
- zabezpieczenie działań bojowych,
- stanowcze i ciągłe dowodzenie wojskami ^{7/}.

Powyższe określenia zasad traktować należy jako swego rodzaju hasła wywoławcze, skróty myślowe, zasygnalizowanie tylko danej zasady, nie zaś jako jej pełne sformułowanie. Uwaga ta jest niezbędna, ponieważ na tym tle powstają często pewne nieporozumienia.

5. Znaczenie i stosowanie zasad walki w działaniach bojowych.

Zasady walki spełniają niezwykle ważną rolę w działalności dowództw, sztabów i wojsk. Stanowią one dla dowódców niejako drogowskaz postępowania w walce. Stąd też należy doskonale znać i rozumieć znaczenie zasad walki, jak również posiadać umiejętność ich stosowania.

Regulaminy walki /określające zasady walki/ zobowiązują dowódców wszystkich szczebli do ich stosowania we wszystkich rodzajach walki. Znajomość zasad i umiejętność twórczego ich stosowania stanowi nie tylko podstawę sprawnego planowania walki i przygotowania do nich wojsk, lecz także podstawę sukcesu ich działania.

Zasady walki odgrywają zawsze istotną rolę w podejmowaniu decyzji i jej realizacji. Warto przy tym podkreślić, że o ile w ostatecznym sformułowaniu decyzji nie muszą się mieścić w jej treści wszystkie zasady walki, to w procesie podejmowania decyzji powinny być zawsze wnikliwie uwzględniane i rozpatrywane. Powstała w ten sposób decyzja jest selekcją składowych oceny sytuacji pod kątem stosowania zasad walki.

Spróbujemy przybliżyć i prześledzić treść znaczeniową i interpretację obecnie obowiązujących zasad walki.
Cel walki stanowi jej ostateczny /końcowy/ wynik, który zamierza

^{7/} Regulamin walki wojsk lądowych Sz.PRL cz.I MON.Warszawa 1935, str.23.

się osiągnąć w rezultacie określonego działania. Powinien on być głównym motywem działania dowódców, sztabów i wojsk podczas wykonywania zadań bojowych. Cel walki należy formułować ściśle i jednoznacznie, tak aby był zrozumiały dla wykonawców 8/.

Zasada ta ma uniwersalny charakter i dotyczy wszelkich działań ludzkich, a tym samym i działań bojowych. Nakazuje ^{racjonalne} ~~ona~~ określenie celu racjonalne każdego przyszłego działania, z uwzględnieniem potrzeb, możliwości i warunków pola walki. Cel nie może przekraczać możliwości, lecz też nie powinien minimalizować potrzeb i warunków. Znaczenie tej zasady wynika z faktu, że cel walki jest najważniejszą podstawą jej planowania i organizowania, a stopień jego osiągnięcia głównym kryterium oceny sprawności danego działania.

Zdolność bojowa wojsk polega na nieustannym utrzymywaniu przez nie gotowości do podejmowania skutecznej walki i wykonania w ustalonym czasie postawionego im zadania. Zdolność bojowa polega również na uchyłaniu się od uderzeń, zwłaszcza ogniowych oraz na sprawnym i zorganizowanym jej odtwarzaniu 8/.

Zasada ta mówi o nieodzowności wcześniejszego zapewnienia ciągłego utrzymywania i szybkiego odtwarzania zdolności wojsk do natychmiastowego podejmowania i skutecznego wykonywania różnych zadań bojowych w każdych warunkach terenowych, atmosferycznych, niezależnie od pory roku i doby. Zdolność bojowa jest odzwierciedleniem potencjału rażenia /ognia/, ruchu, systemu informacyjnego, morale i dyscypliny wojska. Ważne jest zwłaszcza nie dopuszczenie do zmniejszenia zdolności bojowej poniżej pewnego minimum, a więc do wyczerpania sił fizycznych i psychicznych żołnierzy, poniesieniu zbyt dużych strat, zużycia środków materiałowych, zapasów, przebiegu sprzętu bojowego itp. Chodzi o to, aby nawet po wyjściu z boju, po wykonaniu nakazanego zadania, wojska zachowały możliwość dalszego działania, w najgorszym wypadku - zdolność do samoobrony.

Aktywność i ciągłość działań polega na stałym dążeniu do całkowitego rozbicia nieprzyjaciela. Decyzja dotycząca takiego działania musi być stanowczo i konsekwentnie realizowana. Dowódca powinien wpoić swoim podwładnym umiejętność przejawiania zdecydowania oraz stale przygotowywać ich do pomyślnego wykonywania zadań bojowych 8/.

Zasada powyższa wynika ze znaczenia ujęcia inicjatywy, narzucania przeciwnikowi swej woli, konsekwencji w dążeniu do osiągnięcia wytyczonych celów. Realizacja tej zasady wyraża się przede wszystkim w terminowym rozpoznaniu sił i możliwości przyszłych działań przeciwnika, w uprzedzaniu go w użyciu środków rażenia, opanowaniu newralgicznych rejonów, w myleniu go i dezinformowaniu, w konsekwentnym nieprzerwanym

wywieraniu nacisku na jego słabe punkty, w zmuszaniu go do działań na które mamy z awczasu przygotowane kontradziałanie. Innymi słowy w swoistym sterowaniu przeciwnikiem w myśl własnych zamierzeń. Zasada aktywności i ciągłości działań wskazuje też na potrzebę odpowiednio urzutowanego użycia sił i środków, aby w czasie gdy jedna część sił walczy z przeciwnikiem, inne mogły odtwarzać zdolność bojową, przygotowywać się do zastąpienia sił walczących lub stworzyć zupełnie dla przeciwnika niekorzystną sytuację.

Zaskoczenie polega na nieoczekiwanym, nagłym i gwałtownym działaniu, w wyniku którego wojska nieprzyjaciela zostaną pozbawione na pewien czas możliwości prowadzenia walki. Celem zaskoczenia jest sparaliżowanie roli działania nieprzyjaciela, pozbawienie go zdolności bojowej do stawiania oporu podczas osiągnięcia walki i wykonywania zadań bojowych przez własne wojska, nawet w warunkach przewagi liczebnej nieprzyjaciela ^{8/}.

Jest to chyba najstarsza zasada sztuki wojennej. Stosowanie jej polega na przynajmniej chwilowym sparaliżowaniu zdolności skutecznego działania przeciwnika przez zadziwienie go, oszołomienie lub zaskokowanie, czyli przez swoiste "obezwładnienie psychiczne" przeciwnika naszym niespodziewanym działaniem. Dążenie do uzyskania zaskoczenia przeciwnika i przeciwdziałanie zaskoczeniu z jego strony to podstawowy warunek odniesienia zwycięstwa. Zaniedbywanie tej zasady może spowodować poniesienie klęski nawet w najprostszej sytuacji. Dowodzą tego liczne przykłady zarówno z najdawniejszych, jak i z najnowszych wojen. Z zaskoczeniem nierozzerwalnie wiąże się maskowanie, a rozpoznanie i ubezpieczenie. Maskowanie, w tym tzw. maskowanie operacyjne, służy uzyskaniu zaskoczenia, rozpoznanie i ubezpieczenie przeciwdziałają zaskoczeniu.

Współdziałanie polega na uzgodnionym skupieniu wysiłków i działań oddziałów /pododdziałów/ różnych rodzajów wojsk oraz elementów ugrupowania bojowego, a także na skorelowaniu uderzeń wojsk z uderzeniami środków jądrowych i ogniowych według zadań /celów/, kierunków /rejonów, rubieży/, czasu i sposobów wykonania zadań. Organizuje się je w celu zapewnienia jak najpomyślniejszego wykonania zadań bojowych przez związki taktyczne, oddziały /pododdziały/ zmechanizowane i czołgów ^{8/}. Zasada ta nakazuje uzgodnienie i skoordynowanie działań różnych elementów ugrupowania oraz różnych rodzajów wojsk, sił i środków uczestniczących w wykonywaniu danego zadania bojowego. Współdzia-

łanie osiąga się przez: jednolite zrozumienie celu walki, zamiaru dowódcy, zadań i sposobów ich wykonania, zapewnienie niezawodnej i ciągłej łączności, stałe wzajemne informowanie się, jednolity system orientowania, znajomość i właściwe stosowanie ustalonych sygnałów; dogodnie, dostosowane do ich przeznaczenia, rozmieszczenie wojsk i wzajemne udzielenie sobie wsparcia i pomocy w walce. Dobre współdziałanie jest czynnikiem synergicznym, tzn. zwiększającym potencjał bojowy całości danego zgrupowania ponad zwykłą sumę poszczególnych potencjałów jego elementów.

Ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków w celu wykonania zadań głównych w decydującym miejscu i czasie polega na gromadzeniu sił i środków /wojsk/, koncentrowaniu ognia i wysiłków na kierunku głównego uderzenia lub w rejonie głównego wysiłku /zwykle w punktach ciężkości walki/, w celu wykonania zadań decydujących w danej sytuacji o powodzeniu. Zapewnia się w ten sposób przewagę nad nieprzyjacielem, skuteczne stawianie oporu tam, gdzie uzyskał on przewagę, oraz efektywne wykorzystanie własnych możliwości ogniowych i uderzeniowych ^{8/}.

Zasada ta odzwierciedla konieczność tworzenia przewagi materialnej /ilościowej/ w decydującym miejscu i czasie. Jej realizacja jest drugim /po zaskoczeniu/ najstarszym i najprostszym sposobem uzyskiwania przewagi względnej /lokalnej/, umożliwiającej pobicie przeciwnika mimo braku przewagi ogólnej. Przez stosowanie tej zasady zapewnia się wydzielenie możliwie największej ilości sił i środków do osiągnięcia celu głównego, przy minimalnym ich zaangażowaniu do wykonywania zadań drugorzędnych. Obecnie - wobec dużego zasięgu i skuteczności rażenia - większego znaczenia nabiera skupienie wysiłków przy zachowaniu rozśrodkowania sił i środków. Konieczność ciągłego rozstrzygania dylematu wynikającego ze zderzenia się potrzeby ześrodkowania /aby być silnym/ z wymogami rozśrodkowania /aby w ogóle być/ jest jednym z podstawowych problemów współczesnego pola walki.

Manewr stanowi integralny element każdej walki; umożliwia on ujęcie i utrzymanie inicjatywy, przeciwdziałanie zamierzeniom nieprzyjaciela oraz prowadzenie skutecznej walki w warunkach szybkich i gwałtownych zmian sytuacji bojowej. Myślą przewodnią manewru powinno być jak najpełniejsze wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych

i ogniowych wykonywanych na nieprzyjaciela, a także właściwości terenu. Manewru dokonuje się oddziałami, pododdziałami, uderzeniami jądrowymi i ogniem broni konwencjonalnej. Do zasadniczych rodzajów manewru wojskami zalicza się: oskrzydlenie, obejście i wycofanie ^{8/}

Zasada powyższa wskazuje na rolę ruchu w działaniach bojowych, zwłaszcza w stworzeniu jak najkorzystniejszych warunków starcia. Stosowanie jej jest najbardziej spektakularnym przejawianiem się kunsztu i mistrzostwa dowódczego, ponadto pozwala realizować szereg innych zasad walki np. /zaskoczenie, ześrodkowanie sił i środków oraz skupienie wysiłków dla wykonania zadań głównych w decydującym miejscu i czasie, współdziałanie/.

Uwzględnianie i wykorzystywanie czynnika moralno-politycznego i psychologicznego w interesie wykonania postawionego zadania stanowi bardzo istotny warunek uzyskania powodzenia w walce. Osiąga się to przez: stałą gruntowną znajomość stanu moralno-politycznego i psychologicznego wojsk własnych, organizację i prowadzenie aktywnej pracy politycznej dla jego umacnianie; systematyczne studiowanie cech moralno-politycznych nieprzyjaciela; wykrycie jego silnych i słabych stron, aktywne przeciwdziałanie dywersji ideologicznej i propagandzie, ukierunkowane oddziaływanie ideologiczne i psychologiczne na wojska i ludność nieprzyjaciela ^{8/}.

Wartość morale wojsk zawsze była jednym z głównych czynników ich zdolności bojowej. Napoleon np. głosił, że "... trzy czwarte zwycięstwa polega na sile moralnej żołnierza ...".

Nie ulega wątpliwości, że współcześnie, zwłaszcza w obliczu trudno wręcz wyobrażalnych skutków użycia najnowszych rodzajów broni /w tym broni jądrowej, chemicznej czy też promieniowej/, znaczenie tego czynnika nie będzie mniejsze, a być może jedno z najważniejszych.

Zabezpieczenie działań bojowych polega na organizowaniu i realizowaniu zabiegów i czynności organizacyjno-wykonawczych, które zapewniają wojskom dogodne warunki do pomyślnej realizacji zadań oraz uniemożliwiają nieprzyjacielowi wykonanie uderzenia przez zaskoczenie. Zabezpieczenie działań bojowych musi być ciągłe. Stanowi ono jeden z podstawowych obowiązków dowódców, sztabów, szefów rodzajów wojsk i służb. Dzieli się ono na: bojowe, techniczne i tyłowe. Organizuje się je na podstawie decyzji dowódcy we wszystkich rodzajach walki, w marszu i w rejonach rozmieszczenia wojsk. Udział w zabezpieczeniu działań bojowych

biorą wszystkie rodzaje wojsk. Do wykonania skomplikowanych czynności wykorzystuje się oddziały i pododdziały rodzajów wojsk, zabezpieczenia technicznego i tyłowego ^{8/}.

Zasada ta nakazuje przejawienie maksymalnej troski o stworzenie własnym wojskom jak najlepszych warunków wykonywania zadań bojowych. Istotą realizacji tej zasady jest zwiększenie możliwości osiągnięcia zwycięstw przy jak najmniejszych stratach własnych, co stanowi jeden z podstawowych mierników poziomu sztuki wojennej. Marnym dowódcą jest ten, kto w dążeniu do odniesienia zwycięstwa nie liczy się ze stratami własnymi.

Stanowcze i ciągłe dowodzenie wojskami, niezłomność w osiąganiu założonych celów, konsekwentna realizacja powziętych decyzji pozwalają najskuteczniej i w maksymalnym stopniu wykorzystać możliwości bojowe wojsk w czasie wykonywania zadań. Osiąga się to przez ciągłe śledzenie sytuacji; terminowe podejmowanie decyzji i konsekwentne wprowadzanie jej w życie; osobistą odpowiedzialność dowódców i szefów wszystkich szczebli za powzięte decyzje, właściwe wykorzystanie podległych wojsk i uzyskiwanych przez nie rezultatów; prawidłową organizację, terminowe przesunięcie i zapewnienie żywotności stanowisk dowodzenia; utrzymywanie ciągłej łączności z wojskami; centralizację dowodzenia. Centralizacja dowodzenia powinna jednocześnie umożliwiać podwładnym przejawianie rozsądnej inicjatywy ^{8/}.

Zasada powyższa spina jakby kłamrą w jedną całość wszystkie zasady walki, albowiem realizacja każdej z nich bowiem odbywa się przez dowodzenie, ponieważ uwzględnia te zasady, decyduje o ich stosowaniu. Zasada mówiąca o stanowczym i ciągłym dowodzeniu ma jednak również autonomiczne znaczenie, odnosi się bowiem do takiej organizacji i funkcjonowania systemu dowodzenia, które powinny zapewnić konsekwentny i nieustanny nadzór nad realizacją powziętej decyzji, a także możliwość operatywnego reagowania na zmiany sytuacji bojowej.

Sama znajomość zasad walki nie jest oczywiście warunkiem wystarczającym do osiągnięcia powodzenia w ćwiczebnych, a tym bardziej bojowych wzmaganiach taktycznych. Jest jednak warunkiem koniecznym. Dlatego szczegółowe studiowanie zasad walki powinno być jednym z głównych elementów całego procesu kształcenia i doskonalenia dowódców i oficerów sztabu.

^{8/} Regulamin walki wojsk lądowych Sz PRL cz. I MON. Warszawa 1985 str. 23-30.

6. Właściwości współczesnej i przyszłej walki /boju/.

Walka jest zasadniczą formą działań taktycznych wojsk lądowych, lotnictwa, marynarki wojennej. Stanowi ona zorganizowane **starcie** zbrojne związków taktycznych /oddziałów, pododdziałów/, obejmujące uzgodnione co do celu, miejsca i czasu uderzenia, ogień i manewr wykonywane dla zniszczenia /rozbitcia/ nieprzyjaciela oraz realizacji innych zadań taktycznych w określonym rejonie w ciągu krótkiego czasu ^{9/}.

O charakterze walki przesądzają przede wszystkim stosowane przez obydwie strony środki walki. Współcześnie największy wpływ na właściwości walki wojsk lądowych wywiera broń jądrowa, ~~wysoko wydajne~~ konwencjonalne środki ogniowe ^{o dużej sile przebiegu} oraz odznaczające się dużą manewrowością i siłą uderzeniową liczne wojska pancerne i zmechanizowane. ^{Te właściwości są skutkiem walki decydującej o wyniku walki.}

Do najważniejszych właściwości współczesnej walki wojsk lądowych należą:

- zdecydowanie i upór obydwu walczących stron w dążeniu do osiągnięcia wytyczonych celów;
- duża manewrowość działań na lądzie i w powietrzu;
- dynamizm, szybkość i gwałtowność zmian sytuacji;
- różnorodność sposobów prowadzenia walki w wymiarze lądowym i powietrzno-lądowym;
- duży rozmach przestrzenny i szybkie tempo działań.

Taki obraz walki wojsk lądowych ulega nieustannym zmianom i przeobrażeniom wraz z rozwojem środków walki. Można przewidywać, że w nadchodzących latach, w perspektywie XXI wieku, najistotniejszymi tendencjami w rozwoju walki wojsk lądowych będą:

- dalsze doskonalenie broni jądrowej, w tym szczególnie istotna dla szczebli taktycznych, jej miniaturyzacja;
- rozwój i upowszechnienie w wojskach lądowych nowych jakościowo kategorii broni, jaką jest broń precyzyjna, jej nowa jakość polegać będzie na tym, że prawdopodobieństwo trafienia w cel nie będzie zależać od odległości i warunków strzelania;
- coraz szybsze tempo nasycania wojsk lądowych śmigłowcami i w związku z tym stopniowe przekształcanie się tych wojsk w wojska powietrzno-lądowe;

^{9/} Regulamin Walki Wojsk Lądowych Sz PRL cz. I MON, Warszawa 1985 str. 10.

- szybko postępująca elektronizacja i automatyzacja podstawowych procesów walki zbrojnej, zwłaszcza rozpoznania, dowodzenia, łączności i walki radioelektronicznej.

Uwzględniając te tendencje można zarysować główne, oczekiwane w nadchodzącym okresie, kierunki przeobrażeń w taktyce wojsk lądowych. Są nimi:

- wzrost możliwości obrońcy i zacieranie się różnic między natarciem i obroną, częste przechodzenie jednego rodzaju walki w drugi;

- stopniowe zanikanie różnic między walką a innymi formami /rodzajami/ działań bojowych;

- wzrost znaczenia działań bojowych w głębi ugrupowania i na tyłach przeciwnika, co pociąga za sobą przekształcenie tradycyjnego modelu rozbijania przeciwnika metodą "kolejnego niszczenia" jego ugrupowania uderzeniami z zewnątrz /przełamanie, okrążenie itp./, w model, który można nazwać "rozsadzaniem" tegoż ugrupowania od wewnątrz - oparty na działaniach desantowych, rajdach itp.

- radykalne zwiększenie znaczenia oddziaływania dezinformacyjnego na przeciwnika;

- przekształcenie się tradycyjnych działań lądowych w powietrzno-lądowe ^{10/}.

^{10/} S.Koziej, Współczesna myśl taktyczna, ASG WP Warszawa 1987 r.

Zakończenie

Z krótkiego przeglądu zasad walki wynika, że odnoszą się one zarówno do warunków działań bojowych prowadzonych z użyciem broni jądrowej, jak i bez jej użycia. Stanowią one obiektywną podstawę racjonalnej i twórczej działalności dowódców i oficerów sztabu oraz działania wojsk w walce.

Opanowanie i zrozumienie treści nowego regulaminu walki wojsk lądowych wymaga uważnego studiowania, aktywnego uczestnictwa w ćwiczeniach taktycznych i grach wojennych. Regulamin nie rozwiązuje wszystkich problemów taktycznych. Zawarte w nim ustalenia zaleca ponadto stosować twórczo, kładzie nacisk na przejawianie aktywności i inicjatywy w rozstrzyganiu złożonych problemów współczesnego pola walki, akcentując między innymi dążenie do osiągnięcia celów przy jak najmniejszych stratach własnych. Ciągłe, systematyczne i wnikliwe śledzenie zachodzących zmian, dysponowanie głęboką wiedzą operacyjno-taktyczną oraz świątliwość, przytomność, sprytność i zdolność do ryzyka pozwoli oficerom rozwiązywać poważne problemy taktyczne.

Wykaz literatury

A. Obowiązkowa:

1. Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL, część I nr bibl Pf 21910.
2. Podręcznik - Zmiany w taktyce dywizji /DZ.DPanc/ i pułku /pz,pcz/ nr bibl Pf 2382.
3. Podstawowe normy i pojęcia taktyczne oraz ich wykładnia, nr bibl 01864.

B. Materiały studyjne:

1. C.Clausewitz "O wojnie" nr bibl Pf 517.
2. B.Chocha "Rozważania o taktyce" nr bibl P 13753.
3. S.Koziej, W.Łaski, R.Sznajdej. "Teren i taktyka" nr bibl P 13626
4. A.Madojski "Nauka wojenna" Warszawa 1981.
5. S.Mossor, "Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny" Warszawa 1987.

Wykaz pomocy naukowych

A. Schematy:

1. Przedmiot i struktura taktyki - nr bibl Pf 6870.
2. Przedmiot badań taktyki ogólnej - nr bibl Pf 6873.
3. Taktyka jako dyscyplina naukowa sztuki wojennej - nr bibl Pf 6874.

B. Slajdy.

1. Podstawowe zasady walki - nr bibl Pf 1728.
2. Podstawowe pojęcie taktyki ogólnej - nr bibl Pf 1735.
3. Literatura do tematu: "Podstawowe problemy taktyki ogólnej" - nr bibl 1736.

Wykonano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 6 Bibl.Nauk.DZS

Wyk. mjr I.Płonka

Druk. B.Urban dnia 16.09.1987 r.

Nr.ks.masz.Pf 13

07.10.87

WYKAZ DOKUMENTÓW

1. Tematy:

- 1. Przewidywanie struktury taktyki - nr bibli 0370.
- 2. Przewidywanie rodzaju taktyki ogólnej - nr bibli 0373.
- 3. Taktyka jako dyscyplina naukowa (z punktu widzenia) - nr bibli 0374.

2. Biblij.

- 1. Podstawowe zasady walki - nr bibli 0373.
- 2. Podstawowe zasady taktyki ogólnej - nr bibli 0375.
- 3. Literatura na temat: "Podstawowe problemy taktyki ogólnej" - nr bibli 0380.

Wykonano w 3 egz.

Prac. nr 1-2 w 100.000.000
 Wsk. 1.000.000.000
 Wsk. 1.000.000.000
 Wsk. 1.000.000.000

